

พัฒนาการของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

The Evolution of Association of South East Asian Nations

อ.ดร.ธดา สิทธิธาดา

กลุ่มวิชาอาเซียนศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
pinkynoina@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาการการรวมตัวของประเทศกลุ่มภูมิภาคนิยมและจุดกำเนิดสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations: ASEAN) หรืออาเซียน ซึ่งเป็นองค์การทางภูมิรัฐศาสตร์ และองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นโดยมีปฏิญญาอาเซียน (The ASEAN Declaration) หรือปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 มีสมาชิกผู้ก่อตั้ง 5 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ มาเลเซีย และราชอาณาจักรไทย ต่อมาเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2527 บรูไนดารุสซาลาม ได้เข้าเป็นสมาชิกเพิ่มเติม ตามด้วย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสหภาพพม่า วันที่ 23 กรกฎาคม 2540 และราชอาณาจักรกัมพูชา วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2542 ตามลำดับ อาเซียนมีสมาชิกรวมทั้งหมด 10 ประเทศ

คำสำคัญ: สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้/อาเซียน

Abstract

This article present for The Evolution of ASEAN Community and the integration of developing countries in regional origin. Association of South East Asian Nations: ASEAN is a geopolitical and the Organization for Economic Cooperation in South-East Asia region. Which was established by the ASEAN Declaration or the Bangkok Declaration on 8 August, 1967 with five founding member countries: Republic of Indonesia, Republic of the Philippines, Republic of Singapore, Federation of Malaysia, The kingdom of Thailand. Subsequently, on January 8, 1984 in Negara Brunei Darussalam. Socialist Republic of Vietnam on 28 July 1995, The Lao People's Democratic Republic and Republic of the Union of Myanmar on 23 July 1997, and The kingdom of Cambodia on 30 April 1999 by ASEAN members. There were totaling 10 countries.

Keyword: Association of South East Asian Nations/ASEAN

1. บทนำ

จากภาพรวมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภูมิภาคแห่งนี้มีความหลากหลายในด้านต่างๆ อย่างมากทั้งทางสภาพภูมิศาสตร์ที่มีบางประเทศเป็นหมู่เกาะในขณะที่บางประเทศเป็นผืนทวีปทั้งทางศาสนาซึ่งมีทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และอื่นๆ อีกทั้งยังมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา และชาติพันธุ์อีกด้วย ประชาชนชาวไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกอาเซียนจึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรู้จักและเข้าใจประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ ของไทยให้ดีขึ้น จึงควรศึกษาและทำความเข้าใจกับภูมิภาคแห่งนี้อย่างลึกซึ้งเพื่อการก้าวไปสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนพร้อมกันในปี พ.ศ. 2558 ที่สืบเนื่องจากข้อตกลงที่ประเทศ

3. ประวัติศาสตร์การจัดตั้งองค์การความร่วมมือในภูมิภาคก่อนมีการจัดตั้งอาเซียน

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทยอยกันได้รับเอกราช ดังนั้นประเทศในภูมิภาคจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการแสวงหาแนวทางที่จะร่วมมือกันโดยมีความพยายามจัดตั้งองค์การความร่วมมือขึ้นหลายครั้งแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จอย่างจริงจังและยั่งยืน การจัดตั้งองค์การความร่วมมือในภูมิภาคก่อนมีการจัดตั้งอาเซียนมีดังรายละเอียดดังนี้

3.1 องค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือซีโต: South East Asia Treaty Organization (SEATO) มีรายละเอียดดังนี้

เกิดในเดือนกันยายนของ 1954 โดยการผลักดันของ สหรัฐอเมริกา (the United States) ฝรั่งเศส (France) สหราชอาณาจักร (Great Britain) นิวซีแลนด์ (New Zealand) ออสเตรเลีย (Australia) ฟิลิปปินส์ (the Philippines) ไทย (Thailand) และปากีสถาน (Pakistan) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการรวมกลุ่มเพื่อต่อต้านการแผ่ขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยหลักการยับยั้งทางการทหารควบคู่ไปกับการกระชับความมั่นคงและความร่วมมือด้านสังคม เศรษฐกิจและการศึกษาระหว่างกัน โดยมีประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าร่วม 2 ประเทศ คือ ไทยและฟิลิปปินส์ ด้วยความหลากหลายของประเทศสมาชิกจึงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพประเทศสมาชิกพยายามหลีกเลี่ยงข้อผูกมัดต่างๆ โดยเฉพาะข้อผูกมัดทางทหาร ทำให้เกิดการถอนตัวจากการเป็นสมาชิกของแต่ละประเทศ องค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือซีโตจึงถูกยุบเลิกไปในปี ค.ศ.1977

ภาพที่ 1 การประชุมองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือซีโตที่กรุงมะนิลา (SEATO Meeting in Manila)

3.2 สมาคมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือสมาคมอาสา (Association of South East Asia: ASA)

ก่อตั้งขึ้นโดยวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1961 เนื่องจากกิจกรรมใน SEATO ได้ถูกลดระดับลงและมีแนวโน้มที่จะปิดตัวลงและถูกยุบเลิกไปในปี ค.ศ.1977 ดังนั้นกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อันได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของสหพันธรัฐมาลายา ฟิลิปปินส์ และไทย ได้ร่วมกันก่อตั้งสมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asia- ASA) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้า ความเจริญทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ASA แตกต่างจาก SEATO คือ เป็นการรวมตัวกลุ่มของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น เป้าหมายของ ASA จึงมุ่งเน้นประเด็นในภูมิภาคเป็นหลัก อย่างไรก็ตามภายหลังจากที่มีการปรับโครงสร้างของสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยการผนวกรวมซาบฮาร์และซาราวักเข้าไว้ด้วย อินโดนีเซียได้ประกาศนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียในประเด็นเรื่องอธิปไตยเหนือดินแดนทางตอนเหนือของเกาะบอร์เนียว (ซาบฮาร์ และซารัก) ในขณะที่ฟิลิปปินส์ก็ประกาศอ้างสิทธิเหนือรัฐซาบฮาร์ ASA จึงตกอยู่ในสภาวะหมดสภาพไปโดยปริยาย และประเด็นที่สำคัญคือถูกมองว่าไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการมีสมาชิกเพียงไม่กี่ประเทศในภูมิภาค ในท้ายที่สุด สมาคมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือสมาคมอาสา ก็ได้ยุติบทบาทลงในปี 2510 หลังการก่อตั้งอาเซียน

3.3 มาฟิลินโด: Maphilindo (Malaysia Philippines and Indonesia Confederation)

เป็นการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งสหพันธรัฐซึ่งประกอบด้วยประเทศที่มีเชื้อสายมาเล 3 ประเทศได้แก่อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ผู้นำของทั้ง 3 ประเทศได้ประชุมรวมกันครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1963 ที่กรุงมะนิลา อย่างไรก็ตามความพยายามที่จะจัดตั้งสหพันธรัฐดังกล่าวต้องพบกับปัญหาภายหลังที่อินโดนีเซียได้ประกาศนโยบายเผชิญหน้ากับ (Konfrontasi) กับ มาเซีย Maphilindo ถูกมองว่าเป็นกลยุทธ์ของฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียที่จะหยุดยั้งความพยายามในการจัดตั้งสหพันธรัฐ มาเลเซียซึ่งประกอบด้วยมาเลเซีย ซาบาห์และซาราวัก Maphilindo จึงมีอันต้องล้มเลิกไป เมื่อสหพันธรัฐมาเลเซียจัดตั้งขึ้นได้สำเร็จในวันที่ 16 กันยายน ค.ศ.1963 และได้ประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียในเวลาต่อมา ในขณะที่ความขัดแย้งระหว่างมาเลเซียและฟิลิปปินส์จำกัดอยู่เฉพาะในด้านการเมือง และการทูต ความขัดแย้งระหว่างอินโดนีเซียและมาเลเซียได้ทวีความรุนแรงถึงขั้นที่อินโดนีเซียได้ส่งหน่วยคอมมานโดบุกโจมตีเข้าไปในดินแดนของมาเลเซีย แต่ถูกมาเลเซียจับได้ มาเลเซียจึงได้ร้องขอให้อังกฤษได้ส่งกองเรือมาลาดตระเวนในบริเวณชายฝั่งของอินโดนีเซียใช้กำลังตอบโต้ สงครามก็คงจะอุบัติขึ้น ท่ามกลางภาวะตึงเครียดดังกล่าว มาเลเซียได้ร้องขอให้ไทยเข้าไปช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกับฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ภายหลังการเปลี่ยนแปลงผู้นำของฟิลิปปินส์ โดยนายเฟอร์ดินาน มาร์กอส ได้ขึ้นครองอำนาจ มาเลเซียกับฟิลิปปินส์ได้หันมาฟื้นฟูความสัมพันธ์กันอีกครั้ง ในขณะที่อินโดนีเซียก็มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำจากประธานาธิบดี ซูการ์โน มาเป็นประธานาธิบดีซู ฮาร์ โต บรรยายกาทางการเมืองในภูมิภาคเริ่มดีขึ้น เปิดทางสำหรับการจัดตั้งกลุ่มความร่วมมือใหม่ในภูมิภาค ซึ่งเผชิญกับภัยคุกคามจากการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์และความตึงเครียดจากสงครามเวียดนามที่กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยลำดับ รวมทั้งความขัดแย้งทางเชื้อชาติที่ได้ปะทุขึ้นในบางประเทศ

ซึ่งสถานการณ์ในขณะนี้ความร่วมมือกันในระดับภูมิภาคใหม่ คือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations: ASEAN) หรืออาเซียน น่าจะเป็นการเริ่มต้นเริ่มที่จะสามารถมาแทนที่ องค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือซีโต้: Southeast Asia Treaty Organization (SEATO) สมาคมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือสมาคมอาสา (Association of South East Asia: ASA) และ มาฟิลินโด: Maphilindo (Malaysai Philippines and Indonesia Confederation) ที่ยุติไปแล้วก็เป็นได้

4. จุดกำเนิดสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asia Nations: ASEAN) หรืออาเซียน

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ค่อยๆ ก่อตัวเป็น “องค์กร” ขึ้น โดยในวันที่ 8 สิงหาคม 1967 (พ.ศ. 2510) ประเทศในภูมิภาค 5 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทยได้มีความเห็นร่วมกันในอันที่จะจัดตั้ง องค์กรขึ้นในภูมิภาค ผลจากปฏิญญากรุงเทพฯ ได้นำไปสู่การกำเนิดของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อย่อว่า “อาเซียน” (Association of Southeast Asian Nations - ASEAN) และในปี 1984 (2527) บรูไนดารุสซาลามได้ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกชาติที่ 6 ของอาเซียน และต่อมาในปี 1995 (2538) เวียดนามก็ได้เข้าเป็นสมาชิกชาติที่ 7 และตามมาด้วยลาวและพม่าเป็นสมาชิกในลำดับที่ 8 และ 9 ในปี 1997 (2540) และกัมพูชาได้เข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 10 ในปี 1999 (2542)

จากข้อมูลของกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ได้รวบรวมเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างที่เกิดขึ้นที่เป็นจุดกำเนิดของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations: ASEAN) หรืออาเซียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ณ บ้านพักรับรองบนชายหาดบางแสนของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อดีตนายกรัฐมนตรี มี 1) ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีต่างประเทศของไทย 2) นายอดัม มาลิก รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย 3) นายตุน อับดุล ราซัค บินฮุนเซน รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติมาเลเซีย 4) นายนาร์ซิโซ รามอส รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์ และ 5) นายเอส ราชารัตนัม รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์ มาร่วมหารือเกี่ยวกับสถานการณ์ในภูมิภาคและการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้ง 5 ประเทศได้เห็นพ้องที่จะร่วมมือในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในภูมิภาค ส่งเสริมความกินดีอยู่ดี ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและความใกล้ชิดทางสังคมและวัฒนธรรม

4.1 การลงนามเพื่อนำไปสู่ปฏิญญากรุงเทพฯ

การหารือที่แหลมแท่นนำไปสู่การลงนามใน ปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) หรือ ปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) ที่วังสราญรมย์ ในวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ซึ่งถือว่าเป็นการจัดตั้งอาเซียนหรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of south east Asian Nations) อย่างเป็นทางการโดยผู้แทนทั้ง 5 ประเทศได้กล่าวสุนทรพจน์ สรุปได้ดังนี้

คุณ อับดุล ราซิก บิน ฮุสเซน รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหมและรัฐมนตรีการแห่งชาติมาเลเซีย

“.....เราไม่สามารถอยู่รอดได้หากอยู่อย่างโดดเดี่ยว นอกเสียจากเราจะคิดร่วมมือกันและพิสูจน์ว่าเราเป็นครอบครัวเดียวกันในฐานะประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.....”

นายনারซิโซ รามอส รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์

“.....เศรษฐกิจที่แตกแยกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งแต่ละประเทศดำเนินการตามจุดประสงค์ของตนภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด โดยมีความขัดแย้งระหว่างประเทศในภูมิภาคนำมาซึ่งความอ่อนแอของภูมิภาค อาเซียนควรจัดสรรศักยภาพที่มีของภูมิภาคอันอุดมสมบูรณ์นี้ด้วยการร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ.....”

นายอาดัม มาลิก รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย

“.....ภูมิภาคที่สามารถยืนอยู่ได้ด้วยตัวเอง จะเข้มแข็งมากพอที่จะปกป้องตนเองจากอิทธิพลภายนอกภูมิภาค.....”

นายเอส ราชารัตนะ รัฐมนตรีประเทศสิงคโปร์

“.....เราต้องไม่พึ่งแต่คิดถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติของตนเองแต่ยังต้องคิดถึงผลประโยชน์ของภูมิภาคด้วยสิ่งนี้จะกลายเป็นแนวทางใหม่สำหรับการมองปัญหาของเรา.....”

พันเอก (พิเศษ) ถนัด คอมันตร์ (รัฐมนตรีต่างประเทศไทย)

“.....สิ่งที่เราตัดสินใจในวันนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นเล็กๆของสิ่ง ที่เราหวังว่าจะนำมาซึ่งความสำเร็จที่ต่อเนื่องในระยะยาวซึ่งเราและผู้ที่มีร่วมกับเราในภายหลังจะเกิดความภาคภูมิใจ.....”

ภาพที่ 2 การลงนามปฏิญญาอาเซียน

4.2 ปฏิญญาอาเซียน

สาระสังคัมกล่าวถึงการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ การเกษตร อุตสาหกรรม การคมนาคม รวมทั้งการยกระดับรายได้ ความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อวางรากฐานความรู้เรื่องให้ทั้งอาเซียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาเซียนจึงได้ลงนามเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ปฏิญญาสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

ประการที่หนึ่ง ก่อตั้งสมาคมความร่วมมือระดับภูมิภาคระหว่างประเทศตะวันออกเฉียงใต้ เรียกว่าสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประการที่สอง จุดหมายและความมุ่งประสงค์ของสมาคมมี 7 ประการ คือ

1. เพื่อเร่งรัดความเจริญทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคมและการพัฒนาทางวัฒนธรรมในภูมิภาค โดยความเพียรพยายามร่วมกัน ด้วยเจตนารมณ์แห่งความเสมอภาคและความร่วมมือร่วมใจเพื่อเสริมสร้างรากฐานสำหรับประชาคมที่มีความรุ่งเรือง

2. ส่งเสริมให้มีสันติภาพและเสถียรภาพโดยเคารพอย่างแน่วแน่ในความยุติธรรมและหลักแห่งนิติธรรมในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคและยึดมั่นในหลักการแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ

3. ส่งเสริมให้มีความรู้อย่างจริงจังและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่มีผลประโยชน์ร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ และการบริหาร

4. จัดให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบการอำนวยความสะดวก การฝึกอบรม และวิชาการด้านการศึกษา วิชาชีพ

5. ร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเพื่อการใช้ประโยชน์มากขึ้นในทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมและการขยายการค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับโอกาสอันดีของการปรับปรุงบริการความสะดวกเกี่ยวกับการขนส่งและคมนาคม

6. ส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

7. อำนวยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับองค์การระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค ที่มีความมุ่งหมายคล้ายคลึงกันและที่จะแสวงหาช่องทางทั้งหลายเพื่อให้ความเสมออย่างใกล้ชิดระหว่างกัน

ประการที่สาม เพื่อดำเนินการเป็นไปตามจุดหมายและความมุ่งประสงค์จึงตั้งกลไกต่อไปนี้

ก) การประชุมประจำปีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะหมุนเวียนกันไปเรียกว่าการประชุมรัฐมนตรีสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การประชุมพิเศษอาจมีขึ้นตามความจำเป็น

ข) คณะกรรมการประจำ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของประเทศเจ้าภาพมีสมาชิกประกอบด้วยเอกอัครราชทูตของประเทศสมาชิกอื่นที่จำในประเทศนั้นเป็นผู้ดำเนินการของสมาคมในระยะเวลาระหว่างการประชุมแต่ละครั้ง

ค) คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง และคณะกรรมการถาวรประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ และเจ้าหน้าที่ในแต่ละเรื่อง

ง) สำนักเลขาธิการแห่งชาติในแต่ละประเทศสมาชิก เพื่อดำเนินงานของสมาคมในประเทศนั้นเพื่อให้บริการแก่การประชุมประจำปีหรือการประชุมพิเศษของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ คณะกรรมการประจำและคณะกรรมการอื่นๆซึ่งจะจัดขึ้นภายหลัง

ประการที่สี่ สมาคมจะเปิดให้รัฐทั้งหมดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยอมรับจุดหมายหลักการและความมุ่งประสงค์เข้าร่วมกัน

ประการที่ห้า สมาคมเป็นสัญลักษณ์ของความตั้งใจแน่วแน่ของประชาชาติ ในอันที่จะประสานสัมพันธ์ร่วมกันสันติภาพ เสรีภาพ และความเจริญรุ่งเรือง

ทำขึ้น ณ กรุงเตหะราน เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 (ค.ศ.1967)

ภาพที่ 3 ปฏิญญาอาเซียน

จากข้อมูลและรายละเอียดทั้งหมดที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการรวมตัวแบบภูมิภาคนิยมได้มีการพยายามริเริ่มในการร่วมมือมาตลอดโดยจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์การก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือซีโต: Southeast Asia Treaty Organization (SEATO) สมาคมแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือสมาคมอาสา (Association of South East Asia: ASA) รวมถึงการเป็นการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งสมาพันธ์รัฐมาฟิลินโด: Maphilindo (Malaysia Philippines And Indonesia Confederation) ซึ่งองค์กรดังกล่าวสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เพียงช่วงเวลาหนึ่ง และยุติลง และในขณะนี้ได้เกิดการรวมตัวแบบภูมิภาคนิยมเกิดขึ้นอีก นั่นหมายถึง ประชาคมอาเซียน จะเป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศในทุกด้านรวมถึงความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคอาเซียน เช่น ภาวะโลกร้อน การก่อการร้าย และในประเด็นที่ประชาคมอาเซียน ให้ความสำคัญในช่วงที่ผ่านมาคือการส่งเสริมให้กลไกอาเซียนต่างๆ คือ เน้นการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่คาบเกี่ยวกับกลไกต่างๆ ตัวอย่างสำคัญที่ประชาคมอาเซียนกำลังพิจารณาอย่างต่อเนื่องคือ ความเสี่ยงของการส่งเสริมความเชื่อมโยงในภูมิภาค ซึ่งรวมถึงอาชญากรรมข้ามชาติ และผลกระทบทางด้านลบต่างๆ เช่น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และปัญหาสาธารณสุข เป็นต้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเป็นประชาคมอาเซียน คือการทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็น “ครอบครัวเดียวกัน” ที่มีความแข็งแกร่งและมีภูมิทัศน์ที่ดี โดยสมาชิกในครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ปลอดภัย และสามารถทำมาค้าขายได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนตกลงกันที่จะจัดตั้งประชาคมอาเซียนอันถือเป็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของการร่วมมือร่วมใจและการวางรากฐานของการพัฒนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป

5. เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. ASEAN Mini Book. (online) เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2555 เข้าถึงได้จาก www.mfa.go.th/asean หน้า 5-6.
- สีดา สอนศรี. แนวความคิดและทฤษฎีการรวมกลุ่มและภูมิภาคนิยม. ศูนย์วิจัย:คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (online) เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2555 เข้าถึงได้จาก <http://library.bu.ac.th>
- เชษฐา พวงหัตถ์. ภูมิภาคนิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: บทนำว่าด้วย ทฤษฎีและวิธีวิทยาในการศึกษาภูมิภาคนิยม (Regionalism in East Asia: an introduction to theories and methodology in regionalism studies).วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวิทยาลัยเกริก ปีที่ 29 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2554 (online) เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2555 เข้าถึงได้จาก http://research.krirk.ac.th/images/journals/2012_04/17/Binder2.pdf. หน้า 69-70.
- Office of the Historian, Bureau of Public Affairs, United States Department of State. Southeast Asia Treaty Organization (SEATO), 1954. (online) accessed 9 November 2012, Available from <http://history.state.gov/milestones/1953-1960/SEATO>.
- พิษณุ สุวรรณะชฎ อ่างถึงใน สุวิชา เป้าอารีย์. วิถีอาเซียนกับการจัดตั้ง AFTA Way of establishing the ASEAN and AFTA. วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวิทยาลัยเกริก ปีที่ 29 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2554 (online) เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2555 เข้าถึงได้จาก http://research.krirk.ac.th/images/journals/2012_04/17/Binder2.pdf. หน้า 8.
- ไพศาล หรพานิษฐ์กิจ. วารสารดำรงราชานุภาพ: ประชาคมอาเซียนอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (online) วารสารดำรงราชานุภาพ สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักนันทนาการปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2555 เข้าถึงได้จาก <http://www.stabundamrong.go.th/web/journal/j41.pdf>. หน้า 1-3.
- สุรชาติ บำรุงสุข. อาเซียน2015: เส้นทางสู่ประชาคม. ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (online) เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2555 เข้าถึงได้จาก <http://www.asean.chula.ac.th/index.php/from-our-journal/item/42-faculty-of-political-sciences>
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. บันทึกการเดินทางอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิจิตร แอนิเมชันจำกัด, 2552. หน้า 1-13.